1.9; i. 1.11; तस्याक्ष्णयारज्जुस्त्रिकरणी ĀpaS'uS. i. 2.7 = HirS'S. xxv. 1.24 = BaudhS'uS. 1.46; वृद्धस्याक्ष्णयारज्जुरुभे समस्यति ĀpaS'uS. i. 2.13; उपसंहृताक्ष्णयारज्जुः सा चतुष्करणी छिन्ना चेतरा च यत्पृथग्भूते कुरुतः तदुभयं करोति ĀpaS'uS. i. 2.19 = HirS'S. xxv. i. 32; त्रिकचतुष्कयोः पञ्चिकाक्ष्णयारज्जुः ĀpaS'uS. ii. 5.9 = HirS'S. xxv. 2.9; द्वादशिकापञ्चिकयोस्त्रयोदशिकाक्ष्णयारज्जुः ĀpaS'uS. ii. 5.12; ii. 5.15; ii. 5.17; तस्याक्ष्णयारज्ज्वा करणं प्रजम्भयेत् ĀpaS'uS. vi. 19.9; HirS'S. xxv. 1.11; xxv. 1.13; xxv. 1.29; xxv. 2.12; xxv. 2.14; xxv. 2.15; xxv. 6.29.

अक्ष्णयावन् (akṣṇa–yā́van) *adj.* [AltGr. II. 1.68] moving cross-ways in all directions आक्ष्णयावा॑नो वहन्ति R̥V. viii. 7.35 (but Sāyaṇa अक्ष्णं व्याप्तं गच्छन्तः । अक्ष्णश्चक्षुषोऽपि शीघ्रं यान्तीत्यक्ष्णयावानः)

अक्ष्णयास्तोमीया (akṣṇayā–stomī́yā) *f.* name of particular bricks (placed with diverse *stomas* but in an order differing from that of the text) दे॒वा वै य॒ज्ञेऽकु॑र्वत त॒दसु॑रा अकुर्व॒त ते दे॒वा ए॒ता अ॑क्ष्णयास्तो॒मीया॑ अपश्यन् TaiS. V. iii. 3.1; ता य॒देवं॒ व्यतिहा॒रमुप॒दधाति त॒स्मादक्ष्णयास्तोमी॒या अ॒थो य॒देते स्तो॒मा अ॒तोऽन्य॒थानुपूर्वं त॒स्माद्वे॒वाक्ष्णयास्तोमी॒याः S'atBr. VIII. iv. 4.3; अथाक्ष्णयास्तोमीया उपदधाति BaudhS'S. ii. 40.6; VaikhāS'S. 19.4; अक्ष्णयास्तोमीयाभिश्चतुर्थीं चितिमारभन्ते MānS'S. 152.14.

अक्ष्णा (akṣṇā) *f.* **1** half-brick पञ्चाक्ष्णाः पक्षपात्रास्त्वक्ष्णाभिः परिश्रिताः MānS'S. 228.15; **2** a rope, cord अक्ष्णा स्त्री रज्जौ NānārthāSaṁ. i. 46.42.

अक्ष्णाक्षू (akṣṇākṣū) *f. m.* nail-clipper, nail-cutter अक्ष्णाक्षूर्नखकृन्तनम् NāmaMāli. 607.

अक्ष्मापितपाद (a–kṣmāpitapāda) *adj.* having steady foot-steps अक्रूतमक्ष्मापितपादमेतद्गजेन्द्रयानं दिदिवत्प्रयातम् DvyāśraKā. 10.83 (comm. अक्ष्मापितपादमकम्पितांह्रि प्रयातं मत्समीपेऽभिगमनं कर्तृ गजेन्द्रयानमैरावणगतिं दिदिवज्जितवत्)

अक्ष्मारुह् (a–kṣmāruh) *adj.* (land) having no trees, barren फणी मूलश्वभ्रे…तरो तथाप्यस्यामक्ष्मारुहि भुवि भवानेव शरणम् SaduktiKa. 266.13.

अक्ष्य (ákṣya) *adj.* [*f.* –ā] wholesome for the eye एहि॑ जी॒वं त्राय॑माणं॒ पर्व॑तस्या॒स्यक्ष्य॑म् AV. iv. 9.1; माकन्द्यक्ष्याग्निकृत् BhojanKu. 114.5.

अक्ष्य (akṣya) *n.* (black) sochal salt तिलकं पुनः । जरणं कृष्णलवणमक्ष्यम् KalpaK. 152.178; रुचकं कृष्णलवणमक्ष्यं सौवर्चलञ्च तत् ParyāMu. 4.9.

अक्ष्यंश (akṣy–aṁśa) *adj.* measuring two parts or units अल्पवाजनमक्ष्यंशमथवाष्टविभाजिते । घनं वेदांशमिन्द्वंशं क्षुद्रवाजनमिष्यते S'ilpaRa. i. 29.6; कर्णोच्चं तु द्विभागं तत् सार्धवेदशिरोन्नतम् । स्तूपिकोत्सेधमक्ष्यंशं शान्तिके सदनोत्तमे S'ilpaRa. i. 37.47.

अक्ष्यञ्जन (akṣy–añjana) *n.* anointing of the eyes अत ऊर्ध्वं शरीरस्य कार्यमक्ष्यञ्जनादिकम् CaraS. i. 5.14. (1941 Ed.)

अक्ष्यधिकरण (akṣy adhikaraṇa) *adj.* having the eye as substratum, dwelling in the eye किमयं प्रतिबिम्बात्माक्ष्यधिकरणो निर्दिश्यते BrahmSūBh.(S'aṅ.) 112.7 (*on* i. 2.13); आदित्यमण्डलाक्ष्यधिकरणः…परमात्मैव BrahmSūBh.(Rā.) 216.4 (*on* i. 1.21)

अक्ष्यन्तःपुरुष (akṣyantaḥ–puruṣa) *m.* the person (dwelling) within the eye अक्ष्यन्तःपुरुषः परमेश्वरः BrahmSūBh.(S'rī.) i. 362.1 (*on* i. 2.16); i. 356.2 (*on* i. 2.13); यदमुष्य रूपमित्यक्ष्यन्तःपुरुषस्य च रूपवत्त्वश्रवणात् VedāntKau. 35.13 (*on* i. 1.21)

अक्ष्यन्तःस्थिति (akṣyantaḥ–sthiti) *f.* residence or dwelling within the eye अक्ष्यन्तःस्थितिरीश्वरस्य न श्रुता BrahmSūBh.(S'rī.) i. 357.2 (*on* i. 2.14)

अक्ष्यन्तर् (akṣy–antar) *ind.* inside or within the eye अक्ष्यन्तस्तारकयोश्चन्द्रसूर्यप्रतिफलनं भवति AdvaTāU. 385.6; अक्ष्यन्तः श्रूयमाणः पुरुषः ईश्वरो वा अन्यो वा BrahmSūBh.(S'rī.) i. 354.1 (*on* i. 2.13); आदित्याक्ष्यन्तः श्रूयमाणः पुरुषः परं ब्रह्म VedāntDī. 21.20 (*on* i. 1.21); S'ivārkaMaDī. i. 354.33 (*on* i. 3.13); S'rīkarBh. 118.35 (*on* i. 2.13); 120.10 (*on* i. 2.15); 121.11 (*on* i. 2.17)

अक्ष्यन्तर (akṣy–antara) *adj.* dwelling or residing within the eye अक्ष्यन्तरः परमात्मा BrahmSūBh.(Rā.) 250.10 (*on* i. 3.13); अक्ष्यन्तरः परमपुरुषः S'rutaPra. ii. 183.19 (*on* i. 4.29); गतेरभिधानाच्चाक्ष्यन्तरः पुरुषः पुरुषोत्तम एव VedāntPāSau. 61.4 (*on* i. 2.17); 64.2 (*on* i. 2.18); VedāntKau. 64.5 (*on* i. 2.18); अक्ष्यन्तरः परमात्मैव GoviBh. 34.4 (i. 2.13); *n.* another eye नाक्ष्यन्तरगतपुण्डरीकसादृश्यनिषेधः प्राप्नुयात् S'ivārkaMaDī. i. 256.11 (*on* i. 1.21); i. 256.13 (*on* i. 1.21); अक्ष्यन्तरे विधेयस्य पुण्डरीकसादृश्यस्यैव निषेधः S'ivārkaMaDī. i. 256.21 (*on* i. 1.21); S'rīkarBh. 120.32 (*on* i. 2.16)

अक्ष्यन्तरपुरुष (akṣyantara–puruṣa) *m.* the person (dwelling) within the eye (i. e. the Supreme Brahman) अक्ष्यन्तरपुरुषः परमात्मा VedāntDī. 34.12 (*on* i. 2.13); सा हि गतिः अक्ष्यन्तरपुरुषविदः VedāntKau. 61.13 (*on* i. 2.17); 64.17 (*on* i. 2.19)

अक्ष्यन्तरपुरुषत्व (akṣyantarapuruṣa–tva) *n.* the state of being the person (dwelling) in the eye परमात्मैवाक्ष्यन्तरपुरुषत्वेनोपास्य इति सिद्धम् VedāntKau. 64.10 (*on* i. 2.18)

अक्ष्यन्तर्गत (akṣyantar–gata) *adj.* present in the eye अक्ष्यन्तर्गतः पुरुषः परमात्मा S'rikarBh. 119.8 (*on* i. 2.13)

अक्ष्यन्तर्वर्तिन् (akṣyantar–vartin) *adj.* existing or dwelling within the eye ब्रह्म नाक्ष्यन्तर्वर्ति S'ivārkaMaDī i. 356.11 (*on* i. 2.13)

अक्ष्यभिमानिन् (akṣy–abhimānin) *adj.* presiding over the eye न चाक्ष्यभिमानिन आदित्यजीवस्याप्युपासनाकालसाधारणी तत्र स्थितिरस्ति S'ivārkaMaDī. i. 357.25 (*on* i. 2.14)

अक्ष्यभिमुख (akṣy–abhimukha) *adj.* before the eye, in front of the eye, facing the eye उपासनाकालेऽक्ष्यभिमुखबिम्बसंनिधापनसंभवाच्च S'ivārkaMaDī. i. 357.20 (*on* i. 2.14)

अक्ष्यभिष्यन्द (akṣy–abhiṣyanda) *m.* oozing (of water etc.) from the eye प्रतिश्यायशिरोरोगाक्ष्यभिष्यन्द°…°गलग्रह…स्य मण्डादिदिवाजागरोष्णोदकोपचार उपदिष्टः पथ्यतमः KāśyaS. 153A.21; 166B.38.

अक्ष्यराल (akṣy–arāla) *m.* the resin of the tree *Shorea robusta* कालीयकं कालेयकं कालियं चाग्निवल्लभे । रालोऽक्ष्यरालः S'abdaRa.(Su.) 3.207.

अक्ष्यवमर्शन (akṣy–avamarśana) *n.* rubbing of the eye (विबोधः) भुजाक्षेपाङ्गविस्फोटजृम्भणाक्ष्यवमर्शनैः ।…वर्ण्यः BhāvPra.(S'ā.) 23.11(1)

अक्ष्यादित्यपुरुष (akṣyāditya–puruṣa) *m.* the person in the eye and the sun इदं च…अक्ष्यादित्यपुरुषविषयं वाक्यम् BrahmSūBh.(S'aṅ.) 679.13 (*on* iii. 3.38); 679.16 (*on* iii. 3.38); लौकिकेष्वपि गानेष्वक्ष्यादित्यपुरुषस्यैव गीयमानत्वम् PrakaVi. 127.24; VedāntKa. 451.17 (*on* iii. 3.38); S'ivārkaMaDī. i. 249.20 (*on* i. 1.21)

अक्ष्यादित्यस्थान (akṣyāditya–sthāna) *n.* the abode of the eye and the sun अक्ष्यादित्यस्थानभेदभिन्नान् धर्मान्…अक्षिपुरुषे उपसंहरति BrahmSūBh.(S'aṅ.) 650.17 (*on* iii. 3.22); अक्षा(? क्ष्या)दित्यस्थानभेदात् विद्याभेदः S'ivārkaMaDī. ii. 378.11 (*on* iii. 3.56)

अक्ष्यादित्याधार (akṣyādityādhāra) *adj.* having the eye and the sun as abode, residing in the eye and the sun अयमक्ष्यादित्याधारः पुरुषोत्तम एव VedāntDī. 21.16 (*on* i. 1.21); 176.24 (*on* iii. 3.20)

अक्ष्यादित्याधारता (akṣyādityādhāra–tā) *f.* the state of having the eye and the sun as abode अक्ष्यादित्याधारतया श्रूयमाणः पुरुषः किं जीवविशेष उत परमपुरुषः VedāntDī. 21.10 (*on* i. 1.21)

अक्ष्यादिभू (akṣyādi–bhū) *f.* the sphere or object of eyes and other sense-organs उल्लेखस्य सुखादेश्च प्रकाशो बहिरात्मना । इच्छातो भर्तुरध्यक्षरूपोऽक्ष्यादिभुवां यथा ĪśvaPraSū. i. 8.9 (comm. अक्ष्यादिभुवाम् = चक्षुरादिविषयभूतानाम्)

अक्ष्यादिविधेयता (akṣyādi–vidheyatā) *f.* the state of being subject to control by the eye and other sense-organs स्वशरीरे दृढा शक्तिः प्राप्ताक्ष्यादिविधेयताम् S'ivDr̥. 7.49.

अक्ष्यादिस्थित (akṣyādi–sthita) *adj.* located in the eyes and other sense-organs अक्ष्यादिस्थितो बद्धोऽन्यत्राबद्ध उच्यते TattvPrakā. 154A.5 (*on* iii. 2.13)

अक्ष्याधार (akṣy–ādhāra) *adj.* having eyes as the abode अक्ष्याधारादिलक्षणः…आत्मा ChāndoUBh. 530.8 (*on* viii. 12.1); अक्ष्याधारमीश्वरं व्यपदिशति BrahmSūBh.(S'aṅ.) 606.15 (*on* iii. 2.31); अक्ष्याधारः परमपुरुषः VedāntSā.(Rā.) 69.7 (*on* i. 2.13); दर्शयति चाक्ष्याधारादित्याधारयोर्गुणानुपसंहारम् BrahmSūBh.(Rā.) 631.14 (*on* iii. 3.22); 250.23 (*on* i. 2.15); 255.8 (*on* i. 2.16); अक्ष्याधारस्य च सत्यब्रह्मणः…अहंनामत्वञ्चोक्तम् VedāntKau. 313.2 (*on* iii. 3.20); अक्ष्याधारस्यात्र ब्रह्मत्वे दृढश्रुतिलिङ्गादिप्रमाणाभावात्…अक्ष्याधारत्वमिहौपचारिकं नाश्रयणीयम् S'ivārkaMaDī. i. 355.31 (*on* i. 2.13)

अक्ष्याधारता (akṣyādhāra–tā) *f.* state of having eyes as the abode ब्रह्मणोऽक्ष्याधारतयोपास्यत्वाभिधानात् VedāntDī. 34.20 (*on* i. 2.15); किमयमक्ष्याधारतया निर्दिश्यमानः पुरुषः प्रतिबिम्बात्मा BrahmSūBh.(Rā.) 250.1 (*on* i. 2.13); 253.17 (*on* i. 2.15); 255.7 (*on* i. 2.16); 631.9 (*on* iii. 3.21); ब्रह्म तदेवाक्ष्याधारतया प्रतिपाद्यते BrahmSūBh.(S'rī.) i. 362.1 (*on* i. 2.16)

अक्ष्याधारत्व (akṣyādhāra–tva) *n.* state of having eyes as the abode कं ब्रह्मेति प्रकृतस्यैवाक्ष्याधारत्वप्रतिपादनादक्षिपुरुषः परमात्मा S'rutaPra. iB. 313.17 (*on* i. 2.16); अक्ष्याधारत्वं परमेश्वराद्व्यावृत्तम् S'ivārkaMaDī. i. 354.33 (*on* i. 2.13); i. 355.3 (*on* i. 2.13); ब्रह्मणः…औपचारिकमक्ष्याधारत्वम् S'ivārkaMaDī. i. 357.16 (*on* i. 2.14); किमयं पुरुषः प्रतिबिम्बः…अक्ष्याधारत्वदृश्यत्वयोस्तत्र सत्त्वात्